MKI Elemzés

MAGYAR KÜLÜGYI INTÉZET

Karol Nawrocki új lengyel jobboldali külpolitikájának első lépései

ILLÉS PÁL ATTILA

MKI Elemzés
A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:
© Magyar Külügyi Intézet, 2025.

Szerző(k):
Illés Pál Attila

Lektorálta:
Gorácz Anikó
Vass Ágnes

ISSN 2063-9244
https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2026.1

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az Intézet weboldalán.

A borítókép forrása: Shutterstock

2025. január 08.

Illés Pál Attila, vezető kutató, MKI

KAROL NAWROCKI ÚJ LENGYEL JOBBOLDALI KÜLPOLITIKÁJÁNAK ELSŐ LÉPÉSEI

Karol Nawrocki 2025-ös megválasztása érezhető fordulatot hozott a lengyel külés belpolitikában. Az új államfő politikája szorosan illeszkedik a lengyel jobboldal külpolitikai hagyományaihoz, szemben a 2023 után hivatalba lépő kormány stratégiájával, amely arra épült, hogy visszatérjen az európai fősodorhoz, s eddig nem hozott kézzelfogható eredményeket. Nawrocki elnökségével a külpolitikai hangsúly ismét az Egyesült Államok stratégiai partnerségére, a NATO keleti szárnyának megerősítésére és a balti államokkal fenntartott szoros kapcsolatokra helyeződött át. Az elnök és a kormány viszonyát folyamatos feszültség jellemzi. Bár a külpolitika formálása elsősorban a kormány feladata, Nawrocki aktívan él alkotmányos jogosítványaival: rövid idő alatt több törvényt megvétózott, illetve saját kezdeményezésekkel lépett fel. Ezzel markáns politikai alternatívát kínál, miközben népszerűsége nő, a kormánykoalíció támogatottsága pedig csökken. Kiemelt jelentőségű Ukrajnához való viszonya is. Nawrocki nem támogatja Ukrajna gyors EU- és NATO-csatlakozását, elutasítja lengyel csapatok küldését a háborús konfliktusba, és szigorítaná az ukrán menekülteknek járó juttatásokat. Emellett hangsúlyt fektet a történelmi viták rendezésére. A regionális együttműködésben óvatos, de stratégiai megközelítést alkalmaz: támogatja a visegrádi együttműködés megújítását, valamint a Három Tenger Kezdeményezés és a Bukaresti Kilencek szerepét. Külpolitikája szuverenista, euroszkeptikus és biztonságközpontú.

REGIONÁLIS ÖSSZEFOGÁS ÉS NAGYHATALMI EGYENSÚLYKERESÉS

A lengyel külpolitika a függetlenség visszaszerzését (1918) követően lényegében az orosz uralom kelet-közép-európai alternatívájának tekinthető egykori Jagelló birodalom területét magába foglaló, föderatív/konföderatív alapú államszövetség létrehozását célozta meg, hogy elválassza egymástól Németországot és Oroszországot. Ezt szolgálta a két világháború közt az Intermárium (Tengerköz)

eszméje, amely arra épült, hogy szövetségi rendszer köti össze a közép-európai államokat a Balti-tengertől, a Fekete-tengeren át az Adriáig. A Tengerköz eszméjét egészítette ki a prométheizmus, amelynek célja a bolsevik imperializmus megsemmisítése, majd a nemzetállamok helyreállítása volt. Ha a prométheizmus ebben a formában már nem is jelenik meg a lengyel külpolitikában, a tengerek közötti térség összefogásának gondolata továbbra is a jobboldali lengyel külpolitika jelentős pillére. A lengyel külpolitika a figyelemre méltó gazdasági növekedés és a haderő gyors modernizációján és bővítésén túl a közép-európai összefogás létrehozásához külső támogatót is keresett, s a rendszerváltozást követően ez nem lehetett más, mint az Egyesült Államok, amelyre jobboldali kormányok alatt Varsó, az Európai Unió fősodorbeli politikai irányvonalával szemben is támaszkodni kívánt. A 2023-ban hatalomra jutott politikai közösség külpolitikai céljai ettől némileg eltérnek, ugyanis az inkább az európai fősodorhoz tartozónak vallja magát. A 2023 utáni új lengyel vezetés elsődleges célként jelölte meg az ország „visszatérését" az európai politika első vonalába, ennek részeként pedig különösen fontos volt Varsó számára a közös platform újraélesztése az EU két vezető államával – Németországgal és Franciaországgal. A weimari együttműködés, habár komoly potenciállal bírna, a Donald Tusk vezette kormány kétéves működése után se játszik meghatározó szerepet.

A 2025 júniusában megválasztott új elnök, Karol Nawrocki azonban jobboldali politikus és történész, első száz napja azt erősíti meg, hogy a korábbi jobboldali külpolitika irányát követi: az Európai Unióval szemben erős nemzetállam kiépítését, az Egyesült Államokkal szoros szövetség fenntartását, a NATO keleti szárnyának megerősítését, a balti államokkal való jó kapcsolat fenntartását, s ha óvatosan is, de a regionális együttműködés, többek között a visegrádi csoport új élettel való megtöltését szorgalmazza. Nawrocki azonban egy dologban eltér a korábbi jobboldali külpolitikától: nem támogatja Ukrajna gyors csatlakozását az Unióhoz és a NATO-hoz.

Habár az elnököt a lengyel alkotmány a honvédelem és a külpolitika területén is erős jogosítványokkal ruházza fel, a külpolitika közvetlen irányítója mégis a kormány. Lengyelországban ez az új elnök beiktatását követően azt eredményezte, hogy a két politikai erő között a konfliktus állandó, miközben a közvélemény-kutatások szerint az új elnök az ország legnépszerűbb politikusa lett. A pártok versenyében azonban továbbra is Donald Tusk Polgári Koalíciója (Koalicja Obywatelska, KO) vezet, viszont a KO jelenlegi koalíciós partnerei veszítettek

támogatásukból, új választás esetén a miniszterelnök nem tudna kormányt alakítani. Lengyelországban a jobboldal legjelentősebb pártja a Jog és Igazságosság (Prawo i Sprawiedliwość, PiS), de megerősödött a Konföderáció és az ország „ukranizálódását" elítélő Grzegorz Braun vezette Lengyel Korona Konföderációja nevű párt is.

ELNÖKVÁLASZTÁS ÉS POLITIKAI ÁTRENDEZŐDÉS LENGYELORSZÁGBAN

A lengyel politikai életben jelentős változásokat eredményezett, hogy a 2025-ös lengyel elnökválasztást nem a biztos befutónak tekintett, már az öt évvel korábbi választásokon is a győzelemről alig lemaradó varsói főpolgármester, Rafał Trzaskowski, hanem a lengyel Nemzeti Emlékezet Intézetnek a politikai életben majdhogynem teljesen ismeretlen vezetője, Karol Nawrocki történész nyerte meg. A kormányoldal számára a bajt csak tetézte, hogy Nawrocki a megválasztását és a beiktatását követően határozott fellépésének és karizmatikus személyiségének köszönhetően nagyon gyorsan az ország legnépszerűbb politikusa lett[1] (a megkérdezettek 57%-a támogatja). Első helyét azóta is biztosan tartja a jelentős lemaradásban lévő második helyezettel, a 43%-os támogatottsággal rendelkező Radosław Sikorski külügyminiszterrel szemben. Helyzetét megkönnyítette, hogy a legnagyobb ellenzéki párt, a Jog és Igazságosság jelenleg mással van elfoglalva: a párton belüli frakciók egymással küzdenek azért, hogy ki legyen a párt miniszterelnök-jelöltje a két év múlva esedékes választásokon.

Nawrocki már a kampány során bejelentette, hogy aktív résztvevője kíván lenni a politikai életnek. Lendülete hivatalba lépése után száz nappal sem hagyott alább. A aktív részvétel a politikai életben természetesen magával hozta az összeütközés lehetőségét a kormánnyal. Már most egyértelmű, hogy Karol Nawrocki a belpolitikát és a külpolitikát érintően is keményebb ellenfél a kormány számára, mint Andrzej Duda volt (Duda a Tusk-kormány hivatalba lépésétől, vagyis 2023. december 13-tól eltelt közel 20 hónap, egészen pontosan 602 nap alatt hat törvény esetében akadályozta meg a hatályba lépést[2], Nawrocki száz nap alatt 12 esetben[3]). A megvétózott javaslatok között volt az ellenzék részéről

1 Filip Madejski, „Im najbardziej ufają Polacy. Lider utrzymał swoją pozycję," (Akikben a lengyelek a leginkább megbíznak. A listavezető megőrizte pozícióját), *Business Insider*, 2025. október 24., https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/prezydent-karol-nawrocki-lider-zaufania-w-najnowszym-sondazu-cbos/751cmtc

2 „Ile ustaw rządu premiera Tuska zawetował prezydent Duda?" (Hány törvényt vétózott meg Duda elnök Tusk miniszterelnök kormányától?), Demagog, 2025. június 10., https://demagog.org.pl/wypowiedzi/ile-ustaw-rzadu-premiera-tuska-zawetowal-prezydent-duda/

3 „Ustawy zawetowane", (Elnöki vétóval elutasított törvények), prezydent.pl, https://www.prezydent.pl/prawo/ustawy-zawetowane

sok kritikával illetett „szélerőmű-törvény”,[4] amely meghosszabbította volna a lakossági energiaárak befagyasztását, de liberalizálni kívánta a szélerőművek építésére vonatkozó előírásokat (700 méterről 500 méterre csökkentették volna a lakóházaktól való minimális távolságot). A „szélerőmű-törvénynél” is nagyobb visszhangot váltott ki az elnök legutóbbi lépése, amikor 46 bíró kinevezését utasította el[5] arra hivatkozva, hogy az érintettek megsértették Lengyelország alkotmányos rendjét, mivelhogy kétségbe vonták az előző kormány idején kinevezett kollégáik státuszát. A jelenlegi kormány ugyanis nem ismeri el a bírók jelölését véleményező bírói tanácsról szóló, 2017-ben érvénybe lépett törvényt, ezért érvénytelennek tartja a 2017 után kinevezett, „új” bírók mandátumát is.

Nawrocki, választási kampányában tett ígéreteinek eleget téve, több törvényjavaslatot is terjesztett a szejm elé. Az első, amelyet Kaliszban írt alá beiktatása másnapján, a légi, vasúti és közúti forgalmat integráló Központi Közlekedési Csomópont (Centralny Port Komunikacyjny) megvalósítását érinti. A Heathrow méretűre tervezett, autópályákkal, parkolókkal, irodákkal, plázákkal és hotelekkel együtt évente akár 72 millió utast áteresztení képes megaprojekt[6] megvalósítása a Tusk-kormány hivatalba lépésével[7] kétségessé vált – ellenzékből támadták, felesleges pénzkidobásnak tekintették, a társadalom jelentős része és bizonyos üzleti körök azonban lehetőséget látnak a projekt végrehajtásában. A köztársasági elnök kezdeményezte még a két vagy több gyermekes családok számára a személyi jövedelemadó eltörlését, a „szélerőmű-törvény” megvétózását követően pedig benyújtott egy tervezetet az energiaárak befagyasztását illetően. Nawrocki a törvényjavaslatok előkészítését és beterjesztését érintő aktivitásával próbál alternatívát felmutatni Tuskkal szemben, aki a sikertelen elnökválasztás után újra a korábbi PiS-kormány elszámoltatását tűzte zászlajára, ettől remélve törzsszavazói megtartását.

A 2027-es parlamenti választások közeledtével fontos szerep juthat Nawrockinak a jobboldali tábor összetartásában is. A Polgári Platform (a 2025 őszi névváltoztatást követően Polgári Koalíció) a 2024-es európai parlamenti és

4 Anna Druś,„Pierwsze weto prezydenta Karola Nawrockiego,” (Karol Nawrocki első elnöki vétója), Wszystko co najważniejszie, https://wszystkoconajwazniejsze.pl/pepites/pierwsze-weto-prezydenta-karola-nawrockiego/

5 „A lengyel elnök elutasította több bíró előléptetését,” Magyar Hírlap, 2025. november 12., https://www.magyarhirlap.hu/kulfold/20251112-a-lengyel-elnok-elutasitotta-tobb-biro-eloleptetest

6 Szilágyi Balázs, „Az új lengyel központi repülőtér és közlekedési csomópont stratégiai jelentősége,” Repüléstudományi Közlemények, 34(1):181-193, DOI:10.32560/rk.2022.1.11

7 „Tusk o przerwaniu budowy CPK: PiS tej budowy nawet nie zaczął” (Tusk a CPK-beruházás leállításáról: a PiS valójában el sem kezdte az építkezést), Bankier.pl, 2024. február 7., https://www.bankier.pl/wiadomosc/Tusk-o-przerwaniu-budowy-CPK-PiS-tej-budowy-nawet-nie-zaczal-8691741.html

önkormányzati választásokon elért sikerének köszönhetően megerősítette vezető pozícióját. Koalíciós partnerei azonban elveszítették támogatóik nagy részét, ami komolyan megkérdőjelezi, hogy a 2027-es választások után képesek lennének-e újra kormányozni. A Jog és Igazságosság 2025-ben csak átmenetileg tudott profitálni Nawrocki győzelméből. Az elnökválasztás után a PiS némileg felzárkózott a PO/KO mellé, azonban a kisebb pártok megerősödésével komoly vetélkedés alakult ki a jobboldalon belül. A Konföderáció és a belőle kivált, Grzegorz Braun vezette Konföderáció a Lengyel Koronáért párt együttes támogatottsága megközelíti a PiS támogatottságát. Jelenleg Nawrocki az a politikus, aki mindhárom párttal képes az együttműködésre.

KÜLPOLITIKAI HAGYOMÁNYOK ÉS ÚJ ELNÖKI HANGSÚLYOK

Lengyelország jobboldali elnökeinek külpolitikájában biztos viszonyítási pont az Amerikai Egyesült Államok. Nem véletlen, hogy Nawrocki első látogatása az USA-ba és a Vatikánba vezetett. Az első szimbolikus vatikáni látogatásnak a jobboldali köztársasági elnökök viszonylatában már hagyománya van. Így tett a rendszerváltozás utáni első közvetlenül megválasztott elnök, Lech Wałęsa is, később Lech Kaczyński, valamint Andrzej Duda (az ő esetében a második ciklusának első útja vezetett a Vatikánba). A vatikáni úti cél kiválasztásában nemcsak a katolikus egyház lengyelországi pozíciója és a lengyel történelemben elfoglalt helye, nemcsak a pápaság világpolitikai szerepének elismerése, hanem a II. János Pál pápa iránti tisztelet is egyértelműen megjelenik. Karol Nawrocki tekintetében ez hatványozottan igaz. Az új köztársasági elnök II. János Pál pápát a lengyel szabadság szimbólumának és lelki vezetőjének, a lengyel történelem egyik, ha nem a legnagyobb formátumú és hatású személyiségének,[8] a legnagyobb és legtisztább embernek tartja, akit Lengyelország adott a világnak.[9] A lengyel pápa iránti tiszteletnek Nawrockinál családi vonatkozása is van, a hagyomány szerint az új köztársasági elnök a II. János Pál pápa iránti tisztelet miatt kapta a Karol nevet.

Az amerikai kapcsolatoknak az érzelmi és lelki dimenzió helyett főként reálpolitikai vonatkozásai vannak. A rendszerváltozás pillanatától hosszú éveken keresztül a lengyel külpolitika kormányváltozásoktól függetlenül megkülönböz-

8 Karol Nawrocki, „Karol Nawrocki – Najlepsze wypowiedzi z godziny zero," (Karol Nawrocki – a hatalomátvétel pillanatának legjobb megszólalásai), moderátor: Krzysztof Stanowski, beszélgetés, 2025. április 17., közzétéve: 2025. április 17., Kanał Zero, YouTube, 27:20, https://www.youtube.com/watch?v=D9AdKfqZIsk

9 Karol Nawrocki, „Mamy prawo być Polakami," Wszystko co najważniejsze, https://wszystkoconajwazniejsze.pl/

tetett partnernek tekintette az Egyesült Államokat. Nem csak a rendszerváltozás után, hanem már a független Lengyelország 1918-as létrejöttét követően az ország olyan külföldi támogatókat keresett, amelyek képesek voltak garantálni az ország fennmaradását és függetlenségét. Az USA-ra mindig kiemelt szerep hárult ebből a szempontból. Az 1989/90-es politikai átmenetet követően a különböző politikai pártok programja ezen a téren teljes mértékben megegyezett a lengyel társadalom elvárásaival. Az évek múltával az Oroszországgal, valamint az Európai Unióval/Németországgal fennálló nézeteltérések miatt is ebbe az irányba mozdult el a lengyel külpolitika. Talán most először fordul elő, hogy kormányszinten az amerikai kapcsolatok nem nevezhetőek gördülékenynek. Természetesen mindez a teljes kormányoldalra kevésbé, inkább csak a kormány fejére, Donald Tuskra és a külügyminiszterre, Radosław Sikorskira vonatkozik. A Brüszszellel folytatott konstruktív együttműködést előtérbe helyező Tusk és Sikorski esetében ennek politikai és ideológiai okai vannak. Természetesen a két lengyel politikus kapcsolatát a jelenlegi amerikai adminisztrációval az sem segítette, hogy Tusk korábban orosz ügynöknek nevezte Trumpot, Sikorski házastársa pedig elkötelezett demokrataként minden erejével Trump ellenfelét támogatta az amerikai kampány során. A társadalom elvárásai viszont nem változtak, ennek kíván eleget tenni a jobboldali elnök az amerikai kapcsolatok felvállalásával.

A lengyel külpolitikában, főleg a jobboldali elnökök külpolitikájában, a balti térség már hosszabb ideje egyre hangsúlyosabban jelenik meg. Korábban a lengyel kormányok és köztársasági elnökök is inkább Litvánia központú balti-politikát folytattak, mostanra ezt teljes mértékben kiterjesztették a régió mindhárom országára. A Litvániára való koncentrálás természetes volt, ugyanis a rendszerváltozás alatti évek lengyel–litván kapcsolataiban előkerült a Vilna környékén élő lengyel kisebbség helyzete. A magyar nemzetérdek szempontjából oly fontos kisebbségi kérdést Varsó akkor meglepően, de határozottan oldotta meg: nem támogatta a Vilna környéki lengyelek autonómiáját, ugyanis ez veszélyeztette volna a litván függetlenségi törekvéseket, amely egyértelműen relevánsabb lengyel államérdek volt. Varsó abból indult ki, hogy a Szovjetunióból kivált államok függetlensége fontosabb, mint a kisebbségben élő lengyelek védelme. Ebben az is szerepet játszott, hogy lengyel és litván részről is az autonómiatörekvések mögött Moszkvát vélték felfedezni. A kérdés mostanra megoldódni látszik: a Vilna környéki lengyelek száma egyre kevesebb, a litván kormányokkal pedig, kisebb-nagyobb problémáktól eltekintve, a legfontosabb kérdésekben

zökkenőmentes a kapcsolat. A 2010-es évek orosz fenyegetései közepette a jó lengyel–litván együttműködés természetes módon kiterjedt a két másik balti államra is. Sőt, az utóbbi években ez már egyértelműen magába foglalja a skandináv térséget is, ld. Finnország és Svédország NATO-csatlakozási eljárását.[10] Lengyelország kezdettől fogva határozottan támogatta a NATO bővítését e két ország felvételével. Az akkori jobboldali kormány vezetői és a jobboldali elnök együttesen hangot adtak azon meggyőződésüknek, hogy az új tagországok felvétele a NATO keleti szárnyának biztonságát jelentősen meghatározza. Ebben az új lengyel köztársasági elnök is egyetért elődeivel.

VISEGRÁDI EGYÜTTMŰKÖDÉS

A közép-európai régió országai, Lengyelország, Magyarország és Csehszlovákia a Szovjetuniótól való függőségük megszűnésével új geopolitikai helyzetben találták magukat, s intenzíven keresték helyüket és identitásukat a nyugati struktúrákban. Ebben a kontextusban a kölcsönös gazdasági együttműködésnek és a külpolitika koordinációjának széles platformot teremteni praktikus megoldásnak tűnt. A Visegrádi Csoport létrejötte tehát azon a meggyőződésen alapult, hogy szükséges kitölteni a keleti blokk összeomlása után kialakult politikai, gazdasági és katonai vákuumot.

Bár a V4-tagok egymással versengtek a csatlakozási feltételekről szóló tárgyalások során, az EU-ba való belépéssel megvalósult a csoport létrehozásának legfőbb indítéka. Sokan épp ezért megkérdőjelezték ennek az együttműködési formának a folytatását, de kiderült, hogy az európai színtéren folytatott küzdelemben, saját érdekeik védelmében a szoros kooperáció hatékony eszköz lehet. A 2010-es évek második felére a V4 új lendületet vett. Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy nemcsak politikai, hanem a gazdasági, kereskedelmi stb. kapcsolatok kiépítésére is elengedhetetlenül szükség van: többek között az észak–déli gázfolyosóra, a nagy sebességű vasúti hálózatra. A katonai–műszaki együttműködés keretében létrehozták a V4 harci csoportot, és a csoport országai politikai érdekeik tekintetében is közös nevezőre jutottak. Határozottan és egységesen léptek fel az illegális bevándorlás következményeinek kezelésében: elutasították a kötelező kvótarendszert, szorgalmazták az Európai Unió külső határvédelmének megerősítését, a migrációs válság okait pedig az Európai Unió területén kívül kívánták

10 Karol Kostrzewa, „Sejm zgodził się, aby prezydent RP ratyfikował akcesję Szwecji i Finlandii do NATO," GazetaPrawna.pl, 2022. július 7., https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/8487876,sejm-zgodzil-sie-aby-prezydent-rp-ratyfikowal-akcesje-szwecji-i-finlandii-do-nato.html

rendezni. A csoport tagjai az érdekközösségnek köszönhetően újra konstatálhatták, hogy a régió az EU fejlődésében fontos szerepet tud játszana.

Az orosz–ukrán háború kirobbanása lényegesen megváltoztatta a visegrádi országok közötti kooperáció intenzitását is. Lengyelország ugyanis már az orosz–ukrán háború előtt is az Oroszország jelentette politikai, katonai, gazdasági, energetikai veszélyre figyelmeztetett. A háború kitörését követően pedig alátámasztva érezhette igazát Oroszországgal, az Északi Áramlat 2-vel, az európai biztonsággal és a hadsereg fontosságával kapcsolatban, s az elsők között hangoztatta az orosz energiahordozókról való leválás szükségszerűségét. Ezen az úton azonban csak Csehország követte. A négy ország átfogó együttműködéséről szóló információk 2023 közepén, azaz a cseh elnökség kezdetén, jelentősen megritkultak. Csehország akkori miniszterelnöke, Petr Fiala csak hosszas töprengés után mutatkozott késznek összehívni miniszterelnöki szinten a találkozót, de előtte még egyértelműen kijelentette, hogy a további együttműködésnek csak akkor van értelme, ha konkrét eredményeket hoz.

A háború kitörését követően ez a regionális csoportosulás háttérbe szorult, a kooperáció alacsonyabb politikai szinten folytatódott, és a politikailag kevésbé jelentős kérdésekre összpontosított. Lengyelország 2024. július 1. és 2025. június 30. közötti visegrádi elnöksége (amely 2025 első felében egybeesett a Lengyelország által betöltött EU Tanács elnökségével) nem változtatott ezen a helyzeten, továbbvitte az Ukrajna elleni támadás óta tapasztalt minimalista és tematikusan korlátozott visegrádi együttműködési modellt. A szlovákiai parlamenti választásokat követően a visegrádi csoport a háborúval kapcsolatos narratíva mentén két részre oszlott. A szlovák és a magyar álláspont közeledett egymáshoz, Csehország pedig inkább Lengyelországgal értett egyet.

Karol Nawrocki már az elnökválasztási kampányban is hangoztatta a visegrádi csoport együttműködésének új tartalommal való megtöltését, a regionális biztonság és gazdasági együttműködés szempontjából pedig kitért a 13 régiós országot tömörítő Három Tenger Kezdeményezés (HTK) és a Bukaresti Kilencek fontos szerepére is. A HTK és a Bukaresti Kilencek kifejezetten államfői szintű együttműködések, sőt, az elsőnek egyértelműen maga Andrzej Duda korábbi államfő a szellemi atyja. A HTK-t már Duda is arra próbálta felhasználni, hogy amerikai támogatással az EU-n belül összefogja a kelet-közép-európai országokat, a Berlin–Párizs-tengellyel szemben egyfajta új uniós erőközpontot létrehozva. Ezen célkitűzés mentén minden bizonnyal Nawrocki is szívesen építkezik

tovább. Ugyancsak prognosztizálható, hogy Nawrocki megpróbál új lendületet adni a biztonsági együttműködés jellegű Bukaresti Kilenceknek, bár kérdéses, hogy alakul viszonya Nicușor Dan román elnökkel (a párhuzamosan zajló választások során kölcsönösen egymás ellenjelöltjeit támogatták).

A választási kampányban elhangzottak ellenére az új elnök a beiktatást követően meglehetősen óvatosan nyitott a visegrádi országok irányába. Lengyelországban, politikai oldaltól függetlenül negatív a megítélése Oroszország és az orosz vezetés politikai/geopolitikai céljainak. Ráadásul a Jog és Igazságosság politikai elitje (benne az elnöki stáb) elővigyázatosabb lett, ugyanis a 2023-as választási kampány hibái azóta is gúzsba kötik a jobboldali pártokat és politikusokat, és óvatosságra intik a túlzott magyarországi (vagy akár szlovákiai és 2025 októbere óta a csehországi) kapcsolatok, s ezen keresztül a visegrádi együttműködés felvállalását érintően.

Egy évvel a háború kirobbanását követően, a lengyelországi oroszellenes hangulat tetőfokán, a PiS a választási kampányban igyekezett felhasználni és elítélni a korábbi Tusk-kormányok orosz-politikáját, a lengyel–orosz energetikai együttműködés meghosszabbítását,[11] a két politikus, Tusk és Putyin közötti jó viszonyt. A parlamenti többség ennek érdekében a 2007 és 2015 közötti orosz befolyást vizsgáló,[12] különleges kiváltságokkal rendelkező bizottság felállítását javasolta. Kimondatlanul is a cél az volt, hogy az akkori közszereplőket Bűntetőtörvényszék elé lehessen állítani. A kormánypártnak a 2023-as kampány legnagyobb visszhangot kiváltó ügyét azonban nem sikerült végrehajtania, mert az ellenzék részéről hatalmas tiltakozás indult, több százezres tüntetéseket tartottak. Az ellenzék élén álló Tusknak sikerült megfordítania a közhangulatot és a PiS-re hárítani az Oroszországgal való kapcsolattartás vádját. Ezt alátámasztó érvei között szerepelt, hogy a PiS-kormány a háború kitörését követően is vásárolt orosz energiaforrásokat, valamint szorosan együttműködött, a PO megítélése szerint, az orosz érdekeket mindenben kiszolgáló magyar kormánnyal.

Ezzel a belpolitikai gyökerű elővigyázatossággal magyarázható, hogy Karol Nawrocki első régiós látogatása során sem tekinthetett el attól, hogy szlovák partnerei előtt hangsúlyozza az orosz energiaforrásoktól való teljes függetlene-

11 „Pawlak podpisał umowę gazową z Rosją," (Pawlak aláírta a gázmegállapodást Oroszországgal), Finanse, 2010. október 29., https://finanse.wp.pl/pawlak-podpisal-umowe-gazowa-z-rosja-6115938345998465a

12 „PiS chce badać „wpływy rosyjskie" w Polsce. Sejm jest za powołaniem komisji," (A PiS az „orosz befolyás" kivizsgálását sürgeti Lengyelországban – a Szejm a bizottság létrehozása mellett döntött), money.pl, 2023. április 14., https://www.money.pl/gospodarka/pis-chce-badac-wplywy-rosyjskie-w-polsce-sejm-jest-za-powolaniem-komisji-6887374893181856a.html

dés fontosságát, és felajánlja Lengyelország segítségét abban, hogy az USA-ból származó cseppfolyós gáz eljusson Szlovákiába. S ezzel magyarázható az is, hogy magyarországi látogatását úgy korlátozta csak a visegrádi országok elnökeivel való esztergomi találkozásra, hogy a lengyel jobboldal[13] tekintélyes része nem értett egyet döntésével.[14]

Az esztergomi elnöki csúcstalálkozót megelőző prágai látogatásának viszont egyértelmű pozitívuma, hogy a Károly Egyetemen tartott előadása eredményeként lehetőség adódhat a régió hasonlóan gondolkodó jobboldali politikai erőinek együttműködésére. Karol Nawrocki diagnózisa az unió állapotáról ugyanis pontos: az elnök szerint az Unió egyik legfontosabb problémája az offenzív centralizmus. A föderalizmus hangoztatása, vagyis Európa föderalisztikus átalakításának követelése pedig csak álca, amellyel a központosításra törekvő hajlamokat lehet elfedni, s az EU a tagállamoktól újabb és újabb határkörök elvételével az uniós intézmények szuverenitását a tagállamok szuverenitása elé helyezheti. A lengyel elnök kitűnő állapotleírását követően az EU reformját szorgalmazó magyar, cseh és szlovák politikusokban könnyen támogatókra találhat.

KAROL NAWROCKI ÉS AZ UKRAJNÁHOZ FŰZŐDŐ VISZONY KÉRDÉSE

Karol Nawrocki elnökségének első három hónapja Ukrajnát érintően a korábbiakhoz képest jelentős változásokat hozott. Az 1989 utáni lengyel keleti politika híven követte az emigrációs párizsi „Kultura" főszerkesztőjének, Jerzy Giedroycnak az iránymutatását (amely jelentős mértékben alapul vette a független Lengyelország megteremtője, Józef Piłsudski elképzeléseit), miszerint Lengyelország súlya a világban attól függ, mekkora befolyással rendelkezik keleti szomszédságában. Az ország külügyi vezetése ebből kifolyólag számos alkalommal hangoztatta, hogy Lengyelország és Európa biztonsága szorosan kötődik Ukrajna függetlenségéhez és stabilizációjához. Az aktív keleti politika révén Lengyelország Ukrajna ügyvédjeként lépett fel az európai intézményrendszereknél és a NATO-nál, próbálta megakadályozni Fehéroroszország izolációját. Az EU-csatlakozás után ez tovább bővült, Lengyelországnak most már több lehetősége lett az EU szom-

13 Michał Karnowski, „TAK TO WIDZĘ I To jest poważny kryzys!" (Így látom a helyzetet: ez komoly válság), 2025. december 13., Közzétéve: 2025. december 13., Kanał TAK!, YouTube, 22:12, https://www.youtube.com/watch?v=L6ZykLnAP2M

14 Andor Attila, „Kiakadtak Lengyelországban Nawrockira azon, amit Orbán Viktorral tett: „Oda fog bárki engedni minket a békecsúcson az asztalhoz?," vg.hu, 2025. december 1., https://www.vg.hu/kozelet/2025/12/lengyelorszag-nawrocki-orban-megsem-talalkozik-putyin-miatt

szédságpolitikájának befolyásolására. A Nyugat, habár támogatta Lengyelország keleti politikáját, különböző, főleg gazdasági okokból kifolyólag mégsem volt érdekelt az Oroszországgal való egyértelmű konfrontáció felvállalásában.

A Jerzy Giedroyc által vallott elveket és iránymutatását teljes mértékben magáénak tudta a 2005–2010 között hivatalban lévő köztársasági elnök Lech Kaczyński is. Mivel a 2007-es parlamenti választásokat követően a Tusk vezette új kormány, elismerve Ukrajna fontosságát, megpróbálta javítani az Oroszországhoz fűződő viszonyt, Lech Kaczyński egyre inkább Ukrajna és a többi szomszédos kelet-európai állam nagykövetként igyekezett fellépni a nyugati világban.

A háború kitörését követően a jobboldali lengyel kormány, még inkább a szintén jobboldali államfő, teljes mellszélességgel álltak ki Ukrajna mellett. 2022-től Andrzej Duda elnökségében az ukrán ügy támogatása kiemelkedő szerepet játszott.[15] Duda szerint a hazájukat védő ukránok Európát és Lengyelországot is védik az orosz imperializmussal szemben, épp ezért Ukrajna és az ukránok támogatása Lengyelország érdekében áll. Több mint három évvel a háború kitörését követően azonban a lengyel társadalom jelentős részének megváltozott a háborúhoz, Ukrajnához, az ukrán politikához, de még inkább a Lengyelországban befogadott ukránokhoz való viszonya. Épp ezért az ukrán közvélemény még a liberális, kormánypárti Rafał Trzaskowski megválasztása esetén se[16] számított a Duda elnökre jellemző korábbi politika folytatására. A nyíltan ukránbarát politikusoknak esélyük se volt a választások megnyerésére. Karol Nawrocki egyértelműen nem tartozott közéjük. Nawrocki a két forduló között elfogadta a Konföderáció jelöltjének, Sławomir Mentzennek a követeléseit, hogy megválasztása esetén nem támogatja Ukrajna NATO-tagságát, lengyel katonákat pedig semmilyen körülmények közt nem küld Ukrajnába. Határozott kiállásának, valamint a Konföderáció szavazóinak köszönhetően sikerült is megnyernie[17] a választásokat.

15 „Andrzej Duda: Wspierając Ukrainę działam w interesie Polski," Gazeta Prawna, 2023. február 18., https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/8664050,wojna-w-ukrainie-prezydent-andrzej-duda-ukr-informu.html

16 Jakub Olchowski, „Wybory prezydenckie w Polsce z perspektywy ukraińskich mediów," (A lengyelországi elnökválasztás az ukrán média szemszögéből), Instytut Europy Środkowej, https://ies.lublin.pl/komentarze/wybory-prezydenckie-w-polsce-z-perspektywy-ukrainskich-mediow/

17 Szymon Majewski, „Ponad 92 proc. wyborców Brauna zagłosowało na Nawrockiego," (Braun szavazóinak több mint 92 százaléka Nawrockira szavazott), Business Insider, 2025. június 2., https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/wyniki-wyborow-jaki-wplyw-mialy-glosy-mentzena-i-brauna-w-dogrywce/2yzg39q

Az első hónapok intézkedéseiben visszaköszönnek a kampány során elhangzott ígéretek. Nagy visszhangot, a kormány részéről felháborodást váltott ki, hogy az elnök nem írta alá az ukrán állampolgároknak az országban zajló fegyveres konfliktussal kapcsolatos segítségnyújtásáról szóló törvény módosítását.[18] Nawrocki szerint a három és fél évvel ezelőtt elfogadott törvényt meg kell változtatni. A lengyel családtámogatási juttatásokat (800+ = gyermekenként 800 zloty támogatás), valamint az egészségügyi ellátás biztosítását csak azokra az ukrán menekültekre szabad kiterjeszteni, akik munkát vállaltak az ország területén. Az ötletet a választási kampány során még a kormánykoalíció jelöltje, Rafał Trzaskowski[19] vetette fel, Donald Tusk is támogatta,[20] most még sem vállalták fel, inkább a köztársasági elnökkel oldatták meg a feladatot.

Nawrocki ezzel egyidőben törvényjavaslatot terjesztett be a parlamenthez,[21] amely a banderista jelképeket a náci és kommunista szimbólumokkal tenné egyenlővé. A törvényjavaslat a Nemzeti Emlékezet Intézetéről szóló törvény és a Büntetőtörvénykönyv módosítását tűzte ki célul. A módosításban foglaltak meg kívánják akadályozni, hogy a Lengyel Köztársaság területén terjeszteni lehessen az ukrán nacionalista szervezetek, a Sztepan Bandera-frakció és az ukrán felkelő hadsereg (UPA), valamint a Harmadik Birodalommal együttműködő egyéb ukrán formációk tagjai és kollaboránsai bűncselekményeivel, különösen a volhíniai lengyelek ellen elkövetett népirtással kapcsolatos hamis ukrán állításokat.

A változó ukrán politikának az is egyértelmű jele, hogy a lengyel elnök Kijev jelzései ellenére sem volt hajlandó Ukrajnába látogatni.[22] Az államfő és külpolitikai irodájának vezetője, Marcin Przydacz csak abban az esetben látják elképzelhetőnek az ukrajnai utazást, ha az ukrán fél kész gesztust gyakorolni, az államfői

18 Mateusz Adamski, „Prezydent Karol Nawrocki zawetował trzy ustawy", (Karol Nawrocki elnök három törvényt megvétózott), Rzeczpospolita, 2025. augusztus 25., https://www.rp.pl/prawo-w-polsce/art42901571-prezydent-karol-nawrocki-zawetowal-trzy-ustawy

19 „Nawrocki zawetował, Trzaskowski chciał „zdroworozsądkowej zmiany," tvn24., 2025. augusztus 26., https://tvn24.pl/polska/rafal-trzaskowski-postulowal-zmiany-w-800-plus-dla-ukraincow-komentarze-politykow-koalicji-obywatelskiej-st8616985

20 Donald Tusk, „Propozycja Prezydenta Rafała Trzaskowskiego, aby wypłacać 800+ tylko tym migrantom," (Rafał Trzaskowski elnök javaslata, hogy a 800+ támogatást csak azok a migránsok kapják meg), X, 2025. január 23., https://x.com/donaldtusk/status/1882398614116557139?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1882398614116557139%7Ctwgr%5Ecd12bf2f4b631bf21920a033f679da066f728981%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Ftvn24.pl%2Fbiznes%2Fz-kraju%2F800-plus-z-ograniczeniami-donald-tusk-popiera-postulat-ograniczenia-wyplaty-800-plus-dla-migrantow-st8273471

21 Mateusz Adamski, „Prezydent Karol Nawrocki skierował do Sejmu dwa projekty ustaw. Czego dotyczą?" (Karol Nawrocki elnök két törvényjavaslatot terjesztett a Szejm elé. Miről szólnak?), Rzeczpospolita, 2025. szeptember 29., https://www.rp.pl/prawo-w-polsce/art43092631-prezydent-karol-nawrocki-skierowal-do-sejmu-dwa-projekty-ustaw-czego-dotycza

22 „Karol Nawrocki nie odwiedzi Kijowa? Jego minister ujawnia powody," (Miért nem utazik Kijevbe Karol Nawrocki? Minisztere elárulja az okokat), Onet, 2025. október 27., https://wiadomosci.onet.pl/kraj/karol-nawrocki-nie-odwiedzi-kijowa-jego-minister-ujawnia-powody/4mhg1rc

látogatás pedig egy folyamat végkifejlete, s nem annak kezdete lesz. Az ukrán–lengyel gazdasági kapcsolatokat, még inkább a történelmi viszony rendezését illetően vannak előrelépések, a volhíniai mészárlást érintő exhumálások több helyen elkezdődtek, a „végkifejlet" azonban még távolabb van, és ezen a december végi Zelenszkij-Nawrocki találkozó sem változtat érdemben.

ÖSSZEGZÉS

Az új köztársasági elnök működésének első 100 napja alapján egyértelmű, hogy a lengyel jobboldali elit, s benne a Karol Nawrocki által képviselt új külpolitika mélységesen euroszkeptikus, teljes mértékben elutasítja a Brüsszellel azonosított ideológiai alapú politizálást (jogállamisági kérdések, LMBTQ-terjeszkedés, zöldpolitika, föderalizációs törekvések). Nem hisz abban, hogy a háború miatt a német–orosz együttműködés véglegesen szétszakadt és felbomlott. Ezért kész mindent megtenni annak érdekében, hogy tovább fejlessze katonai képességeit (a NATO-n belül jelenleg is a legtöbbet költ haderőfejlesztésre, közelít a GDP-arányos öt százalékhoz – ebből a szempontból teljes egyetértésben a kormányoldallal). Az orosz fenyegetéssel szemben bízik az Egyesült Államok támogatásában, tudatosan építi jó kapcsolatait a balti országokkal. A háború elmúlt három évének legnagyobb negatív tapasztalata az ukrán politikában való csalódás volt. Ukrajna ugyanis nagyon gyorsan képes volt háttérbe szorítani Lengyelországot, a számára fontosabb nyugat-európai államokkal való kooperációt pedig kiemelni. Ukrajna mellett Nawrocki a régiós együttműködés megerősítését, a belpolitikai csatározások miatt csak kellő óvatossággal kész véghezvinni.

MAGYAR
KÜLÜGYI
INTÉZET